

MẸ VIỆT NAM ƠI!
DÂN TA CÓ TỘI TÌNH GÌ?
(VIETNAM, QU'AS TU FAIT DE TES FILS?)
Tác giả: Pierre Darcourt --- Dịch giả: Dương Hiếu Nghĩa

CHƯƠNG HAI MƯỜI SÁU

THẬT CHUA CHÁT THAY CHO CÁI GIỚI LÀ "GIỚI PHÓNG"!!!!

Trong tuần lễ đầu tiên của tháng 9, anh Phạm, một người bạn của tôi, cùng đồng chí một chỗ trên chuyến bay về Pháp. Khi vừa đến Ba Lê, anh đi nhận tôi cho tôi ngay tại phi trường Roissy:

- "Tôi phải đi gặp anh liên, để cho anh biết, để cho anh nói với tờ báo của anh nhé ng gì đã xảy ra ở Sài Gòn. Trăm ngàn người!"

Anh b n tôi có v b quá căng th ng , b kích thích quá đ nh m t ng i v a b m t cú s c n ng, mu n ph n đ i và kêu c u v y . Đó không ph i là thói quen c a anh. Anh Ph m là m t ng i Vi t Nam , ng i Mi n Tây, đ c bi t r t c ng c i và r t bình tĩnh. Anh là m t sĩ quan thi t giáp, t n n chánh tr Pháp t năm 1955, sau đó anh đã t p t c h c và đã gi t đ c b ng k s đ n toán và c nhân hóa h c m t cách v vang.. Anh ta có m t ch đ ng v ng ch c trong m t công ty vi n thông l n t hai m i năm nay. Vào dân Pháp năm 1958, anh ch a v Vi t Nam l n nào t hai m i năm nay. Hôm 2 tháng 4 v a r i anh tr v Sài Gòn đ thăm gia đình anh, và b k t l i đó trong 4 tháng. Tôi ph i g p rút đi g p anh b n tôi m i đ c.

Tôi g p l i b n tôi, lúc n y ng i trông quá g y, v m t m t m i, v i c p m t lo ng b n ch n. Anh n m tay tôi trong hai bàn tay c a anh th t ch t và nói v i tôi m t h i

- "Anh Pierre i, Sài Gòn ch còn có m t s đ rách kh n kh , m t n i th t v ng, m t s ch ng đ i và m t cái ch t mà thôi. Con ng i đáng ghét nh t đáng khinh nh t Mi n Nam ngày nay không ph i là ông Thi u, cũng không ph i t ng Tr n văn Trà, mà là t ng D ng văn Minh. Ch ng nh ng ông ta đã bán đ ng Mi n Nam mà ông ta đã cúi đ u quy y tr c nh ng ng i c ng s n B c Vi t .

- Hãy bình tĩnh đi ông b n i, Anh hãy c g ng s p x p nh ng ý c a anh cho có th t m t chút đi...

Anh Ph m nhìn tôi nh m t ng i m ng du, đang t p trung vào m t th gi i nào đó mà ch có riêng m t mình anh bi t thôi, r i m i nói:

- "Anh không th nào hi u đ c cái gì đã x y ra bên đó đâu. Anh không th nào t ng t ng n i là t t đ u đã thay đ i h t. Và c m t s thù h n !....

Anh ta ng ng m t lúc, l y tay d i c p m t nh m t ng i ng v a m i th c

đ y, m t ng i v a m i qua m t gi c m hã hùg, rút t trong túi ra m t cu n s tay màu đen, l t qua l t l i vài t r i nói:

- " Tôi gi đ c cu n s tay n y qua cu c khám xét. Tôi có ghi l i r t đ y đ , t t c nh ng gì tôi đã th y, đã nghe và đã hi u đ c . Trong su t hai m i năm qua, tôi gác b chánh tr ra ngoài tai. Đ n tháng 3 năm nay, khi tôi n m r t tho i mái gh phô t i đ xem truy n hình Ba Lê, cũng nh t c nh ng ng i Pháp khác, tôi t ng ng i Vi t Nam ch y tr n chi n tranh ho c là h đã b s tuyên truy n ch ng c ng đ u đ c. Anh b t không, th t s tôi đã l m ! Bây gi tôi m i hi u là t i sao ng i Vi t Nam đã ch y tr n đ y đ ng. Không ph i h ch ch y tr n đ n pháo và các đ n v c ng s n B c Vi t . Mà h th t s ch y tr n b máy phía đ ng sau b đ i c ng s n đó anh Pierre ! Các loa phóng thanh, các s t giác và lên án, m i s chuy n đ i b t bu c c a đ i s ng, nh ng tr i t p trung c i t o, nh ng tòa án nhân dân, và nh ng "cán b " v a cu ng tín v a cu ng nhi t không m t m i, m t l nh nh t n, ngoan c và kh t khe còn h n các th y tu c a Tòa án D giáo. Nh ng tên cán b n y khi h n m đ c anh r i, h không bao gi buông tha anh ra cho đ n khi nào anh ph i t ng t ng tìm ra đ c nh ng tr ng t i c a mình đ mà t thú t i m i xong . Có nghĩa là cho t i khi nào anh ph i t nh n là anh có ph m t i dù đó là m t t i tr ng do anh t ng t ng ra, nghĩa là cho t i khi nào anh ch i b t t c , ch i b tín ng ng c a anh, ch i b b n bè c a anh, gia đình c a anh, cho t i khi nào anh h i nh p vào giáo h i c a h , vào lý thuy t c a h , vào l i s ng c a h ... dĩ nhiên là đi ng c l i h t v i đ i s ng cũ...

Anh Ph m ng ng m t vài giây r i l i ti p t c:

- " Tôi đã nhìn th y b máy đó đ u hành r i, nó núp k đàng sau các "b đ i" ngâ ngô t Mi n B c đi vào Mi n Nam . Nó r t là kh ng kh p. Tôi s c g ng gi i thích cho anh, c g ng k cho anh nghe nh ng gì tôi đã th y. T t c binh sĩ vào chi m Sài Gòn đ u c m là c c a M t Tr n Gi i Phóng Mi n Nam.mà h g i là "lá c c a C PLT CHMN".

Dân chúng Miền Nam đã nghĩ rằng: "giữa người Miền Nam với nhau, chúng ta cùng nhau sống và ta cũng có thể tha thứ lẫn nhau, đừng có đố kỵ lẫn nhau, đừng có đố kỵ lẫn nhau". Nhưng làm gì có người Miền Nam? Chắc chắn là "bên dưới" người Miền Bắc. (nguyên tác: des Tonkinois), nhưng chú "nhà quê" chỉ thích mua những chiếc đồng hồ có chế ngày tháng mà thôi ngày cha sinh mẹ đẻ họ mới đồng ý mua và họ gọi là "đồng hồ có cửa sổ", và họ thích chụp ảnh với các anh phó nhòm chuyên chụp ngoài đồng ruộng. Người dân Sài Gòn bắt đầu gọi họ là "những con chó" vì họ mặc quần áo màu xanh lá cây và thường đi hai hàng. Cũng không có gì quá đáng lắm đâu. Chắc chắn bị mất thôi. Và các sĩ quan thì vào khách sạn. Họ chỉ cần đồng hồ thời trang máy bao giờ. Một ngày nọ, khách sạn Palace, tôi đồng hồ của tôi mất cắp nhấc đi bỏ túi. Một bà già dùng thang máy đi lên lầu ba. Một cô gái còn trẻ cũng dùng chiếc thang máy đó để đi xuống, khi cửa mở cô gái bước ra và đi về phía trước. Một anh sĩ quan người Miền Bắc đang đồng hồ trên tay, bước lui lui đi về phía trước và kinh ngạc la lên:

- "Đây là máy móc gì đây? Kêu ư? Một bà già vào đây đi lên, bà ta rất già, nhưng lúc xuống thì bà ta trẻ hơn 50 năm!"

Nghe tôi nói vậy chắc có người cho là tôi kể chuyện lạ chớ sao thành phố Marseille họ xa xa phía không anh? Nhưng không, đây là một chuyện thực, một chuyện sống! Còn nhiều chi tiết nữa. Anh có muốn tôi kể thêm cho anh nghe không? Họ cũng không bao giờ thấy biết những phòng tắm nữa. Họ lấy nước trong những cửa sổ của máy và để rửa mặt. Có một tủ quần áo các thành phố gia và máy ông "Bang" Tàu với "hình" cho quân đội gọi phóng một bên với bên kia là những chiếc L và đã một thời kỳ các sĩ quan cao cấp của họ. Tất nhiên, người Tàu cho gọi máy nhồi nhét vào để chụp ảnh. Họ chụp ảnh bằng đèn. Khi ánh đèn chụp của máy nhồi nhét vào lên, các sĩ quan đã đồng hồ bắt ngay tay và cùng rút súng ra. Họ đồng hồ đó là một cuộc săn. Tất cả những giai thoại này ở Sài Gòn ai cũng biết hết cả. Người dân thành phố cũng rất u. Họ không thể nào hiểu được là những người mà họ đang khi đi ngủ chỉ biết có những làng mạc nghèo khổ, những trẻ em học luy, núi rừng và chiến tranh. Một thời gian mà không hề có một chiếc xe đạp, họ có một máy ghi âm, cũng không có khách

s n, không có đèn ch p đ thu hình ban đêm. Khi ng i ta c i là ng i ta
t ng là mình che đ u cái lo s c a mình. Nh ng dân chúng Sài Gòn đã
nhanh chóng hi u r ng "h c i là sai" . Đã có nh ng chuy n r c r i x y ra..
Các chú "b đ i" đã b t g p k tr m đang chuy n x ng trong nón s t c a
h , và k tr m đã b b t bu c ph i u ng h t nh ng gì h ch a trong nón s t
c a h . H đã b t đ c nh ng anh móc túi, và h đã dùng súng c b n vào
hai bàn tay c a nh ng ng i n y tr c khi th cho h đi. Sau đó h cũng s t
cho th y là h cũng x binh sĩ c a h y nh v y.

M t anh tài x xe Molotova đã cán ch t m t em bé Gia Đ nh. Bà m la
lên, dám đông t u i đòi ph i đ c s a ch a. Anh tr ng xa đ ngh b i
th ng ba bao g o. ng i m t ch i h n và nói n : "Anh ta gi t ch t con
tôi, tôi mu n anh ta đ n m ng". Nghe v y, ng i tr ng xa p t c y cây
súng c a m t "b đ i" g n đó và cho ngay m t phát đ n vào đ u anh tài x .
Và v sau đó đã có nh ng cu c x t i ch các ph m nhân b trói tay và
đ c c t vào hai mi ng g , ngay trên đ ng ph , nh v y g i là đ làm
g ng . K t đó dân chúng Sài Gòn m i th y s và h b t đ u nói là "H
còn đ c ác h n b n Nh t nhi u !"

Ngh m t chút đ hút thu c, anh Ph m kéo m t h i dài th t ngon r i i ti p
t c k :

- " K lu t s t và s tàn ác c a m y chú "b đ i" đã gây xúc đ ng cho ng i
dân Mi n Nam . Nh ng h còn ch a b t b n "cán b " đ ng viên c a đ ng
c ng s n . B n n y không có m c quân ph c xanh nh "b đ i". H th ng
m c qu n dài màu xám hay màu s m h n và m t áo
s mi tr ng không bao gi i và b ra ngoài. Đó m i th t s là ch nhân ông.
H không n ào nh ng có m t kh p m i n i. H quan sát, đ t câu h i, ghi
vào s tay, tìm hi u, nghiên c u và quy t đ nh. H là nh ng ng i h ng
đ n các p h c p c i t o. Lúc ban đ u, ng i dân Sài Gòn th y mình t n
b nh ng còn hoài nghi . H đã theo các bu i h c p c i t o n y v i c m
nghĩ là mình đang m t p m u giáo dành cho nh ng em bé ch m t n. H
hát theo nh ng gì ng i ta b t ph i hát, h cũng v tay , cũng p i nh ng
gì h b o ph i p i . Khi b c ra kh i p h c i kh y. Và sau đó m t n
n a là h h t c i n i, h h t còn c i kh y đ c n a. B i vì "cán b " b t h "

ph i vi t đi vi t l i 10 l n, 20 l n nh ng l i t thú c a h . Không m t ng i nào trong dân chúng th y mình có ph m t i, và nh th là coi nh t c đ u th y sai h t. Đây nhé:

- các t m buôn đã bán thu c ng a cho M đ h ng v i các cô gái : là có t i; - ng i th c x ng đã đóng góp vào n l c chi n tranh : là có t i; th ng gia ng i Tàu đã mua l i chi n c ph th i: là có t i; - cô gái ăn s ng đã làm m t danh d dân t c khi bán mình cho ng i ngo i qu c: là có t i;

- anh sinh viên đã có c m t b s u t p các đĩa nh c gi t gân... là có t iT t c m i ng i m i gi i đ u đã, đang hay s là k ph m t i h t. Nh v y là ph i bi t t i c a mình, ph i bi t s a mình, ph i bi t b t bu c cha m mình, con cháu mình, b n bè mình ph i s a ch a, c i t o; ph i bi t "v ch tr n" có nghĩa là ph i t giác nh ng ng i nào t ch i không ch u thay đ i.

Và k t p sau đó là b t đ u có nh ng cu c ru ng b t, nh ng cu c khám xét. Các công an m t v đ n nhà ban đêm, l c l i kh p m i n i, gõ vào t ng, tháo h t bàn gh , các v t d ng trong nhà, khám xét h t qu n áo, có khi m tung nh ng ch khâu vá ra xem. Ch c n có m t quy n sách nh ch ng c ng nào đó, m t b c tranh nh nào đó c a M , hay m t hình nh nào đó c a ông Thi u còn b quên trong ngăn kéo, là ng i ch nhà s b b t mang đi.

Bu i sáng th t s m ng i ta có khi ng i ta g p nh ng hàng ng i tay b trói qu t ra sau l ng, b binh sĩ m t l nh nh đ ng đ n đi. Có đôi lúc các bà v ch y theo sau v a la v a khóc. Các anh "b đ i" đ u i h đi b ng báng súng... Và nh th là ng i ta quây m t đi không ai dám nhìn vào c nh n y. Không ph i h ch b t ng i mà h còn t ch thu, tr ng đ ng nhà c a n a. T t c nh ng ai có nhà r ng rãi, nghĩa là có h n hai phòng cho c gia đình, thì ph i cho m t s "b đ i" vào c trú, ph i gi t giữ cho h , n u c m cho h . Các sĩ quan thì b t th . Nh ng anh nhà giàu nào đã b t ch thu ch ng m c trong ngân hàng thì ph i giao n p t c đ m ngh , s sách và hàng s n mài cho các y viên tài chánh. Còn l i món nào thì h đem bán l n bán h i đ mà s ng. Đ n khi không còn gì đ bán đ c n a thì h t t . Sài Gòn

là m t thành ph tuy t v ng mà các t đ u gi ng có đ y đ hóa ch t hay nh ng viên thu c gi t ng i đ màu, tr ng, h ng và xanh. Ng i nào không có thu c thì c o diêm sanh các v qu t đ u ng.

T t c m i chuy n đ u nh m đ n con ng i vào con đ ng cùng c a th t v ng.

Các cu c đ u tra th m v n, các cu c b t b , nh t là tình c nh kh n kh và s đối rách. Có trên m t tr u ng i không có v c làm và không có gì đ ăn, đó là ch m i tính riêng cho Sài Gòn mà thôi đó. Chánh quy n c ng s n đã loan báo trên đài phát thanh là h đã phát không sáu ngàn sáu trăm (6.600) t n g o cho m t tr u ba trăm ngàn (1.300.000) dân nghèo đô thành trong 2 tháng 5 và tháng 6. Nh v y tính ra b đ ng ch có ch a t i 100 gram g o cho m t ng i m i ngày.

Con đ ng T Do thì đã v ng ng t, t c các t m đ u đ óng c a. Trên v a h đ ng Charner, ng i ta bày bán đ m i th trên các t m v i dù, nào là qu t máy, dao mu ng, th ng vàng h cám, bán v i giá th t r m t. Ng i bán ăn m c r t t m t nh ng quá g y. V i m t n m b c ch mua đ c vài kí g o. có nh u ng i còn đem bán c bàn th ông bà. Tôi đã ch ng ki n đ c r t nh u chuy n r c r i. khu v c Ch Cũ, đ ng sau Kho B c, m t ng i tr c năm ch c tu i đã gi t m t túi xách c a m t bà qua đ ng. Bà ta la lên. M t đ i tu n t u đã đ n k p và b t k c p gi t, Anh ta đ ng th ng ng i lên và cao gi ng nói n lên v i "b đ i":

- Đ ng v y, tôi là m t k tr m . Các anh hãy làm giùm tôi m t v c : hãy đi tìm giùm v và 5 đ a con tôi i đây và hãy b n h t chúng tôi giùm t i đây tr c m t m i ng i , b i vì chúng tôi không còn gì đ ăn h t. "

Cũng có nh ng cô gái còn t p t c m c qu n áo ki u Tây Ph ng. Lúc đ u thì c ng s n còn ch m h n. Nh ng bây gi thì b c m h n. Các anh "b đ i" dùng kéo n c t b t m y chi c qu n quá r ng. Tôi đã ch ng ki n t n m t m t cô gái gi n đ vì ng i ta xé qu n Gin c a cô. Cô t c gi n xé c áo cánh và c i luôn n t v c a cô ta ra, c m ném vào m t c a "B đ i" và đ a b ng c tr n ra nói v i h :

- "S n các anh đây thôi thì hãy c t giúp c p vú c a tôi luôn giúp đi !"

Cô n y không ph i là m t cô gái ăn s ng. Đai phát thanh đã loan báo là trong vài tu n l n a, m i ng i dân "nam cũng nh n " đ u ph i m c m t lo i qu n áo nh nhau: áo qu n b ng v i thô nh nhu m c nâu, màu đ nâu.

Anh Ph m nh n m t, nhúu mày có v h i bu n c i, ng ng giây lát, xong l i ti p t c nói n a:

- " Anh Pierre b t không ? b n c ng s n cũng dùng nh u trò t i u x o nh ng n t là đ n s và ng i ta cũng m c b y nh th ng. Tôi s k cho anh nghe m t giai tho i không quan tr ng l m, nh ng b u l đ c cái cách c a h g t g m nh ng ng i ch a đ c c nh giác. M t tháng sau khi Sài Gòn b ch m, m t g tr c khi thì t quân lu t, tôi cùng m t ông b n giáo s đi d o cách r p chi u bóng Casino không bao xa. Thành linh chúng tôi nh n th y hàng đèn tr c quán r u "Đêm Đông Ph ng" đã đ c b t cháy sáng và t trong t m có t ng nh c x p xình v ng ra ngoài. B n tôi v a c i v a nói ; "Có th h đã m c a h p đêm tr l i. Chúng ta hãy vào đây u ng m t ly cho nó b t căng th ng. Chúng tôi đ y c a b c vào. Có nh u c p đang nh y trên sàn và ban nh c đang ch i m t b n nh c gi t gân. Qu y r u cũng đ c th p sáng, và có m t s v n đang ng i u ng trên gh cao tr c qu y. Chúng tôi đang đi đ n m t cái bàn. Hai "b đ i" đ t nhiên xu t h n t phía sau m t cây c t, chĩa súng vào chúng tôi và đ y chúng tôi ra c a , ch ng nói ch ng r ng. Ngày hôm sau chúng tôi đ c nghe m t cô gái nh y c a t m Las Végas cũ gi i thích câu chuy n đó nh sau:

- " Chúng tôi h n m t ch c ng i c nam l n n đã đ c g i t i m t "sân kh u", là cái h p đêm n y, đ c tr cho m i ng i 1000 đ ng và đ c đ i m t b a c m. Bù l i chúng tôi ph i nh y v i nhau su t hai t ng đ ng h , "nh h i còn ch đ bù nhìn" v y. Có nh ng chuyên viên quay phim ch u bóng c a nh ng n c c ng s n Áu Châu đ n thu hình chúng tôi, và sau

đó thì các anh b đ i đã đ a chúng tôi v nhà b ng xe quân v n. Cu n phim đó nghe nói s đ c dùng đ tuyên truy n ngo i qu c, đ cho ng i ta th y là ch đ m i th t s đã quá đ dãi.M t tu n sau đó, h i làm y nh v y m t n n a nhà hàng "Arc en Ciel" trong Ch L n, v i nh ng ng i khách ăn m c sang tr ng, v i m i th c ăn bày trên "búp phê" th nh so n, món heo quay vàng cháy, th t heo ghim n ng, đ th trái cây, r u vang, r u khai v v.v.. nh ng t c khách hàng đ u là đóng trò h t, h đ c đ i ăn vì nhu c u dàn đ ng đ quay phim. C nh phim đ c quay đ nh m cho th y Sài Gòn không th u món gì, b i vì các nhà hàng sang tr ng v n t p c đ c t p đ y đ và th ng xuyên. (1)

- Và cái g i là CPLTCHMN thì ra sao r i ? trong t c nh ng chuy n đó ?
□

- Các ng b tr ng c a cái Chánh Ph đó đã Sài Gòn nh ng không có gì đ đ u hành. H đ c trong nh ng dãy nhà thu c B T ng Tham M u cũ c a Mi n Nam, g n sân bay Tân s n Nh t . Có lính gác chung quanh doanh tr i, súng ng h n hòi. Công an chánh tr B c Vi t không r i h n a b c và h không t p m t ông khách nào. Các thành viên c a " y Ban Lãnh Đ o" thì trong thành ph , trong nh ng khách s n h ng nh mà có n i không có n i m t cái đ n tho i. Th nh tho ng h cũng có m t trên khán đài. Lâu lâu ng đ nh k đài phát thanh và báo chí cũng có loan báo nh ng b n tuyên b hay đăng nh ng bài nói v các "nhân v t c a Mi n Nam và c a Mi n B c", hay nói v đ ng i chánh tr "không liên k t" c a Mi n Nam . Nh ng cũng không đ i g t đ c ai. Các sĩ quan B c Vi t đ n trú đ u mang phù h u c a C PLT CHMN trên nón c i. Tôi đã có trò chuy n v i m t trong nh ng sĩ quan n y, m t đ i tá thu c s đoàn 320 B. Anh ta v a nhún vai v a nói v i tôi:

- "Ch là m t phù h u thôi mà, cũng nh nh ng lá c v y. Nh ng đ u h u ng tr ng c n th t đ t n hành "ch n đ ch H chí Minh" thôi. Ph i cho có m t s tin ng đó là b đ i c a CPLTCHMN đang g i phóng Mi n Nam . S th t thì chúng tôi đ u là quân đ i Mi n B c và do Hà N i ch huy "Nh n g gì mà đ i tá đó đã nói v i tôi đ u đ c ch ng th c b ng s k n.. Nh ng ng i B c thì ch m h t các b t th và nhà đ p, các khách s n h o h ng,

các c quan công c ng. Ch có h m i đ c x đ ng các xe du ch lo i t n c a ng i M b i. Nh ng nh ng lãnh đ o cách m ng Mi n Nam đ c chia ra làm hai thành ph n: th nh t là nh ng ng i "t p k t", nh ng ng i đã ch n a đi ra Mi n B c h i năm 1954, và th hai là nh ng kháng chi n quân c a

M t Tr n Gi i Phóng. C hai thành ph n đ u ch ng ng i B c (nguyên tác :anti-Tonkinois).H b đ i x nh nh ng ng i anh em nghèo và th c s không đ c có m t trách nhi m nào rõ ràng h t, m c đ u h đ c gán cho nh ng danh v chánh th c. Tôi đã có trò chuy n v i nh u ng i trong s nh ng anh "t p k t". H nói :

" ngoài B c, chúng tôi không ph i là ng i ngo i qu c. Nh ng bây gi thì chúng tôi đã v nhà chúng tôi r i, ch t s ng gì chúng tôi cũng đây, chúng tôi không tr ra ngoài đó n a đâu."

Tình c m c a ng i dân Mi n Nam m nh h n bao gi h t. Cách x s c a nh ng ng i Mi n B c trong t th chi m đóng đã giúp cho ng i dân Mi n Nam g n bó v i nhau h n. Dân chúng Mi n Nam không b t c i n a r i mà v n g i ng i B c là b n "xâm lăng" (nguyên tác:les "xam-lang"), nh ng k xâm c, ho c nh ng " cá rô cây" (nguyên tác : "caro-cay"). Danh t khinh b n y mu n nói ra nh u đ u m. Con cá rô là lo i cá mà ng i dân nghèo th ng ăn. Vì có m t s ng i B c đã làm nh ng con cá rô b ng cây b vào chén n c m m đ lúc nhìn thoáng qua cũng th y h có ăn cá, nh ng th c s là h ch có ăn c m không mà thôi. Danh t "cá rô cây" cũng đ ng nghĩa v i "đói nghèo mà kiêu căng".

- Anh có nghe nói gì v kháng chi n hay là chi n khu gì không ?

- Dĩ nhiên r i. Ch c n đi m t chút thôi, nghe đài phát thanh, đ c báo chí hay nh ng thông cáo dán t ng, thì th y ngay b ng ch ng. T i Sài Gòn thì t quân lu t đã đ c tái p i. Và đó không ph i là chuy n đùa đâu. V đêm "b đ i" h th y cái gì nhúc nhích là h b n li n. Đài phát thanh kêu g i

dân chúng hãy "t cáo nh ng ng i ph n đ ng nào còn n tr n". Báo chí th ng loan báo nhi u n hàng tu n là "l c ng an ninh đã bao vây và h sát nh ng toán ph n đ ng còn ngoan c gi vũ khí đ n đ c". Lúc đ u thì "b đ i" b đ m b ng dao găm, hay b s t c . Đó là nh ng hành đ ng , do nh ng ph n ng c gi n c a m t vài sĩ quan c l ng. Bây gi thì đã có nhi u h th ng, b t đ u có ch c và nh ng v ám sát có a ch n. Ng i ta th ng nh m vào các cán b và công an. Ng i ta làm gi y căn c c gi m o. Có truy n đ n đ c r i trong tr ng h c kêu gi sinh viên ra chi n khu. T t c các sinh viên đâu có đ b o đâu. Có n h đã đánh m t y viên c a đ i h c. Vào cu i tháng 6, đã có m t s nhen nhóm bi u tình. M t cán b đã b đ p ch t b ng búa. Ng i c m đ u đã b b t và b x b n ngay. Cái ch t n y đã làm cho sinh viên hoang mang.. Vào tu n đ u c a tháng 7, i có x y ra m t chuy n r c r i n a tr m tr ng h n.. Sáu trăm sĩ quan thu c QLV NCH (600) đi trình d n h i tháng 5 đã b đ a đi đ n m t tr i tù kh sai gi a r ng, vùng núi Bà Đen cách Sài Gòn kho ng h n 100 cây s v h ng B c. Tình tr ng sinh s ng c a h r t là vô nhân đ o. H ng ngày h ch đ c phát có hai n m c m v i mu i và ph i đ n cây to v i nh ng chi c r u th ng, sáng cho đ n chi u.. M t bu i sáng n vào cu i tháng 6, các "b đ i" gi h (ch có ch ng 100 chú) đã p h p h ị và nói :

-*"Các anh đông quá, nên vì lý do an ninh, chúng tôi s c t các anh i ng c p hai ng i m t".*

Các sĩ quan n y ph n đ i :

-*"Chúng tôi không có làm gì sai trái, chúng tôi làm v c nh trâu r i mà m y anh còn mu n c t chúng i nh súc v t ? Chúng tôi không th nào làm v c c p đôi nh v y đ c, cũng không th đi v sinh riêng r đ c n a."*

Các chú "b đ i không c n b t và b t đ u c t h ị ng c p v i nhau. B y gi các sĩ quan tù nhân m i ch i x l ng. H ùa vào n công các b đ i gi "

d n nh t và cũng đ c ghi nh n là không từng ph c chánh quy n trung
 ng. H v n có m t c ng bán quân s . Giáo phái n y có m t kh p
trong s 11 nh và có g n m y tri u tín đ . Vùng kháng chi n m nh nh t
c a h n m g n biên gi i Cam B t, trong tam giác Long Xuyên - Châu Đ c -
Tân Châu, m t vùng giàu có v i nhi u sông r ch và ru ng lúa, m t vùng
ch ng ch t đ y đ ng n c, đ dáng ch b y, dính li n v i vùng núi Th t
S n, Tôi đã dùng gi y c a anh tôi đ đi xu ng đ c Mi n Tây thăm gia
đình. Các tr c giao thông chính và các trung tâm thành ph đ u đ c
quân đ i chánh quy B c Vi t tr n gi . Nh ng có v nh h không đ c ngh ng
i theo ki u đ ng quân: th ng xuyên có các đ i tu n ti u b ng chi n xa
và binh sĩ luôn luôn đ tay vào cò súng, còn pháo binh thì ẽ th s n sàng
tác x .. Các tr c giao thông ph và các đ ng n c thì không đ c h ki m
soát. Có r t nhi u sông r ch, v i nhi u nhánh tua ẽ a và nhi u b đê. B y
gi thì ng c i h t, đ n t c ng s n b phá r i, c ng s n ph i gác và gi c
u và ph i duy trì tr t .. Trong hi n i thì h không làm xu . Cũng có
nhi u nhóm dân quân ẽ x ng h là ng i c a M t Tr n và h không ch u
nghe nh ng i khác. Có nhi u cu c bi u tình và nhi u cu c ch ng bi u
tình. Ki u nh tình tr ng vô Chánh Ph gi ng nh th i k kh i nghĩa h i
1945 v y. L c ng ph n lo n c a Mi n Nam tảo b o m, h nã bách kích
pháo, h đ t mìn các c u, kho xăng và kho đ n. T i C n Th , m t trung tâm
chính buôn bán lúa g o c a các nh Mi n Tây và là m t giang c ng chính
c a Vùng Đ ng B ng, nh thi t quân lu t đ c áp đ ng r t nghiêm túc ẽ 6
gi chi u đ n 6 gi sáng. Đã có nhi u đ ng dây v t biên ra ngo i qu c.
Nh ng ph n nhi u là ng i Trung Hoa. Vì tr c h t là các tàu đánh cá và
các tàu hàng h i đã ẽ y ti n quá m c : m i tri u đ ng m i ng i cho m t
chuy n v t biên. Và sau n a là khi h ẽ i Mã Lai, Singapore, hay Thái Lan,
thì ngay ẽ p ẽ c h đ c c ng đ ng ng i Trung Hoa ẽ qu c gia đó gi u kín,
và có trách nhi m làm gi y ẽ h p pháp cho h . Trong khi ng i Vi t Nam thì
không có m t ẽ ch c nào ti p đón h nên th ng b đ u i v .

- C ng s n h không th ngăn ch n đ c chuy n đó sao ?

- Đâu có d dàng. H không có bao nhiêu tàu chi n. (H i Quân Mi n Nam
đã đ a đ c h t ẽ t c tàu chi n lo i đi bi n v h t ẽ đ o Guam). B bi n

Miền Nam đã được phát triển từ địa và những người dân chài thu hoạch lòng hồ từ những chi tiết như các sông ngòi từ những ngõ ngách cho đến các vịnh nhỏ nhỏ. Tất cả những gì người dân có thể làm được là tăng cường kỹ thuật soát dòng sông, bắt buồm hành khách nào đi đến các thành phố ven biển để ưu tiên đi bằng các đoàn tàu có hàng. Ngoài ra cũng có một số chi nhánh khác không phải Miền Tây. Thí dụ như vùng Đông Bộ của Sài Gòn, gần Xuân Lộc và Phan Thiết, được theo Rừng Lá, có một số binh sĩ Dù tham gia chuyến xe đò rời đi hành khách vào rừng để tuyên truyền chống cộng. Các quân xa cũng tham gia cán phá mìn. Một ông đi tá dụng từ những người dân ở Miền Bắc Nha Trang và Biên Hòa đang chuyển huy động vùng kháng chiến này. Ông đã tập trung được một lực lượng rất có kỷ luật khoanh vùng vài ngàn người gồm có Dù, biệt động quân Thanh Yên Quân Lộc Chiến và những người chiến đấu thoát được các đơn vị 18 binh. Họ chuyển chiến đấu về đêm.

Trên vùng Cao

Nguyên thì có lực lượng Fulro (Một Trần Thanh Nhứt của các sĩ quan cấp áp bức), một lực lượng đã từng không nhìn nhận chính quyền của Tổng Thanh Thiệu mà cũng đã bị các quân sự làm cho thất vọng. Họ vào chiến khu về khoanh vùng 4 tiểu đoàn chuyên tác chiến vùng rừng rậm. Được công của họ đã tiến công Pleiku 2 lần.

Trong vùng Hố Nai, những người trốn được đã tập hợp xẩy ra gần những người công giáo và lính chính quy Bộ Việt. Đã có gần 300 chú "bố dể" đã bị giết từ sau ngày Sài Gòn bị chiếm. Con đường đi Dalat và đi Vũng Tàu bị cắt đứt từ nhiều lần.

Về những Bộ của Sài Gòn có nhiều binh sĩ thu hoạch giáo phái Cao Đài đã vào rừng vùng Núi Bà Đen.

- Có một Bộ Tham Mưu bí mật nào khả dĩ để khả năng để phá hủy thành một hành động chung giữa các lực lượng đó không ?

- Tôi không có một chi tiết nào khác ngoài những gì mà tôi đã nói về anh. Các truyền đến mà các lực lượng này rời ra có mang chứng ký của những Lực lượng, của Giám đốc Nha Chiến Tranh Chính trị, của những Trung đội, của Tiểu đoàn Vùng I, và của những Bộ trưởng Lâm, của Tiểu đoàn Thanh Yên Quân Lộc Chiến.

- Th mà ng i ta nói là c 3 t ng n y đ u đang Hoa K .

- Cũng có th m. Ai cũng bi t là h r t bình dân và anh em c u quân nhân Miền Nam không bi t là h đã đ c ng i M b c đi. Có th là nh ng sĩ quan ch huy các c ng kháng chi n đã dùng tên tu i và uy tín c a m y t ng lãnh n y đ d kêu g i và m thân binh cũng nên. Dù mu n dù không thì dân chúng ng h nh ng ng i kháng chi n m i n y, t p t cho h và không t giác h . Anh Ph m lau m hôi trán và i t p t c nói:

- " N y anh Darcourt, tôi cũng c n ph i nói v i anh v ng i b n c a anh, Đ c cha Thu n đó. Ngày 14 tháng 8 v a qua, Đ c T ng Giám M c Bình và Đ c Phó T ng Giám M c c a ông là Đ c Giám M c Thu n đ c g i t i Dinh Đ c L p, n i làm vi c c a Ban Quân Qu n. Khi đ n n i thì ng i ta cách ly hai ng i ra. Đ c Cha Bình ph i ng i nghe m t bài đ n văn dài c a chánh quy n . Ng i ta nói nh m v c a ông là g gìn an ninh và tr t t trong c ng đ ng giáo dân và theo dõi sát c ng đ ng đ h thi hành nghiêm ch nh lu t cách m ng . Vào cu i bu i nói chuy n, Đ c Cha Bình yêu c u h giao hoàn i cho ông Đ c Phó T ng Giám M c . Ng i ta đã tr ỉ cho ông là :

-"Đ c Giám M c Thu n đã đ c xe công an đ a tr v đ a ph n c a ông ta Nha Trang. S có m t c a ông đây làm r i lo n tr t t công c ng"Gi đây Đ c Cha Thu n b qu n thúc trong m t ngôi làng nh cách thành ph Nha Trang vài ch c cây s v phía Nam . Ông s ng trong m t căn nhà lá, m i ngày đ c lãnh 100 \$ (t ng đ ng v i 50 xu đ đ ông mua vài món rau c i.) và 200 gram g o (Kh u ph n h ng ngày c a m t tr em 6 tu i), và không đ c t p b t c ai. V ỉ không ph i ch có các linh m c công giáo là đáng cho mình lo ng.

Th ng t a Thích trí Quang c a chùa n Quang, ng i đã góp công trong vi c h b ch đ c a T ng Th ng Di m năm 1963 v i chi n đ ch t thiêu c a các s s i, và là ng i ch ng đ i t i cùng T ng Th ng Thi u... đã b b t ngày 12 tháng 8 và b giam vào phòng t i khám Chí Hòa. T lâu r i Th ng t a Thích trí Quang đã đ c coi nh là ng i c a c ng s n. Nh ng, t sau ngày Sài Gòn b chi m, và cho t i khi ông b b t, ông không ng t

kêu gọi các tu sĩ của ông " thay vì đi thiêu thì hãy chết trong chiến đấu". Ngày 6 tháng 8, ông đã có mặt buổi họp sân chùa ở Quang và đọc lời cáo "Các Ban Quân Ủy ở Bắc Việt đã cho lệnh hành quyết quá nhiều người bị bắt vũ khí thô sơ". Chết vài ngày sau đó là công an mặt đã đến bắt ông. Anh Phạm đến ngay sát vào tôi, ôm công vai tôi và với mặt giận giữ nhìn anh và thò nh nh và a tuy vậy anh nói :

- "Thật là mặt thối m k ch. Tất cả mặt người ai cũng đã từng nhìn thấy sau khi Sài Gòn bị chiếm là phải có "hòa bình" và "hòa giải", và như thế là dân chúng Miền Nam không còn gì để mà lo sợ nữa. Thật là chết mặt s điên rồ ! Nếu lo sợ của ngày hôm nay còn thì họ nên lo sợ bom và đạn pháo nữa. Bởi vì nó không có thuốc chữa. Đây là mặt chết ng b nh nan y.. Nhưng người không chịu súng xu ng s ch u đ ng đ c bao lâu nữa ? hai năm ? ba năm ? nhưng cùng rồi họ cũng sẽ bị tiêu diệt, nếu không có mặt người nào giúp họ. Nếu Hoa Kỳ mua n...

- Không bao giờ, anh Phạm ơi ! Hoa Kỳ không có mua nữa đâu. Họ sẽ không làm gì nữa cả. - Nhưng vậy là sẽ có mặt cuộc chiến nữa. Mặt cuộc chiến nữa dĩ nhiên tuy vậy anh của dân chúng Miền Nam. Anh cũng biết là chúng sẽ đã thì họ tù trong khám ra ? như thế là các khám đ ng s không có trại lâu nữa đâu. Không bao lâu nữa nó sẽ dĩ nhiên p tù nhân trở lại. Và chúng ta kể tất cả những trại cũ đã có trong rừng núi... đã làm chết đến chết mòn không biết bao nhiêu người, mà không có mặt nhân chứng...

Tôi thì gặp anh Phạm, bắt tôi, với lòng se thắt lại. Tôi biết rõ họ thì ng tù đầy mà anh vậy nói với tôi. Tôi đã từng là tù nhân của người ở Bắc Việt. Không có mặt sự nhân đạo nào để tách rời khỏi những mặt tiêu mà người ở công sự đã nh nh vào. Phẫn ng pháp của họ, đứng trên nền tảng bí mật và tuy vậy dĩ nhiên họ c nghĩ t, là bắt đi bắt đi ch. Miền Nam Việt Nam đang bị bị bắt đi t n g c r . Nếu cho là còn quá sớm để có thể đoán được kết quả sau cùng, thì lúc nào người ta cũng có thể đưa vào các biện pháp mà họ đang thực hiện để nh n đ nh đ c đ ng h ng c a s bi n đ i đ k t lúc Sài Gòn bị chiếm, và thì khi chết cũ bị s p đ ngày 30 tháng 4, trên phòng đi n

hành chánh, Miền Nam Việt Nam đã b đ t d i quy n cai tr c a các Ban Quân Qu n trung ng Sài Gòn hay các t nh, trên th c t không có liên l c gì v i nhau c . V n đ đ c đ t ra là "m t Chánh Ph dân s " trong t ng lai s đ c thành l p Sài Gòn ;

n u không có th c quy n thì Chánh Ph n y s ch là m t phái b đ i di n c a Chánh Ph Hà N i trong nh ng lãnh th b chi m đóng mà thôi..

Các c quan hành chánh và quân s s b ám nh vì nh ng v n đ chánh tr và nh ng bài toán v an ninh; nh m v ch y u c a h là chuy n đ i tâm tr ng và tinh th n c a dân chúng Miền Nam cách nào đ h có th ch p nh n m t cu c th ng nh t nhanh chóng hai Miền Nam B c Việt Nam .

N l c tr c tiên là ph i ti n t i vi c đ t m t n n t ng chánh tr và m t c c u hành chánh m i, nh m b o đ m cho dân chúng có đ c m t môi tr ng v ng ch c h u tránh m i l ch l c v t t ng cũng nh v hành đ ng. Đ ng th i cũng ph i có n l c v s t ch c và đ u hành các tr i t p trung c i t o trong đó h u h t các c u cán b quân cán chánh ph i ch u qua m t th i gian tùy theo s ti n b c a các tù nhân theo nh báo chí c a Chánh Ph đã loan báo. Các v n đ kinh t ch là hàng th y u và không ph i là m i b n tâm c a chánh quy n m i. Không có gì g p rút ph i làm cho b máy kinh t ch y i, và m t s trì hoãn nh v y Miền Nam đ c gi cùng lúc v i s h th p m c s ng c a ng i dân s giúp th ng nh t d dàng h n v i Miền B c v n đã nghèo đói s n t lâu r i. Ngoài ra vì con s th t nghi p tăng lên quá nhanh, m t ph n dân chúng Miền Nam b đói; hành đ ng phát g o cho các gia đình không có l i t c, và cho th thuy n c a nhi u xí nghi p, đã t p cho dân chúng Miền Nam thói quen nh v vào chánh quy n .

M t hành đ ng quan tr ng khác đ c ti n hành đ bu c nh ng ng i dân lính n n, nh ng ng i không có công ăn vi c làm và t t c nh ng ng i "vô ích" ph i r i kh i thành ph đ tr v nguyên quán, ho c đi đ nh c trong nh ng vùng ít dân c mà chánh quy n đã quy t đ nh nâng lên hàng có giá tr . Ch t ch Hu nh t n Phát v a tuyên b là 3 tri u r i ng i ph i r i kh i thành ph (trong s đó ch riêng thành ph Sài Gòn đã có 1 tri u r i). M c d u có nhi u c g ng trong công tác tuyên truy n và kích thích v v t ch t, dân chúng ch tr l i ru ng r y c a mình h t s c ch m ch p.

N n kinh t Miền Nam đang xu ng d c vì n n l m phát phi mã do không có thu nh p công c ng, do vì n n hành chánh cũ đã bi n m t, do vì s ng ng

tr g n nh hoàn toàn c a m i ho t đ ng kinh t . T ngày 1 tháng 5 đ n 1 tháng 8, giá c đã tăng v t, lên 70%. T nh ng l i tuyên b c a nh ng đ i bi u đ n t Hà N i, ng i ta suy ra là Mi n B c có khuynh h ng v k ngh , và Mi n Nam thì có khuynh h ng v nông nghi p.. Do đó m i có nhu c u chuy n s l n dân chúng t thành th v thôn quê, và chuy n c s k ngh t Mi n Nam ra Mi n B c .

Ch ng trình c a CPLTCHMN đã có ghi rõ là tài s n c a t nhân s đ c gi l i và đ i s ng cũng nh tài s n c a ng i ngo i qu c s đ c b o v . Tuy nhiên có nhi u tin t c có th m quy n t Hà N i và đ c bi t là bài báo đ c đ ng ngày 28 tháng 5 trong t Nhân Dân, m t b ph n c a đ ng c ng s n, đã cho th y nhi u h n ch tr m tr ng trong b n tuyên b c a CPLTCHMN , nh : Ch có tài s n c a t nhân thu c các xí nghi p nào không có c ng tác v i đ qu c hay v i chánh quy n ph n đ ng cũ thì m i đ c b o đ m đ c gi l i.

Ông Phó Ch T ch c a "T ng Liên Đoàn Lao Công T Do" v a tuyên b là 70 ph n trăm các xí nghi p c a Mi n Nam Vi t Nam k t nay s đ c đ t đ i s qu n lý hành chánh .

Có r t nhi u quy t đ nh đã khi n cho n n kinh t t do b s p đ . và đ y các xí nghi p đ n ch phá s n ho c b chánh quy n c ng s n "qu n lý" :

- đóng c a các ngân hàng ngay t ngày 30 tháng 4 và phong t a các ch ng m c g i ti n ti t ki m, nh ng l i b t bu c ph i tr ti n ng tr c c a ngân hàng; m t h th ng ngân hàng m i đ c thi t l p th t ch m ch p, nh ng ch có nh ng xí nghi p có "phép đi u hành" m i x đ ng đ c.- b t bu c các xí nghi p ph i gánh ch u các chi phí quan tr ng: tái thu nh n các nhân viên đã b sa th i t tr c ; Ph i tr l ng cho th thuy n không làm vi c (vì xí nghi p b đóng c a theo l nh c a chánh quy n); ph i tr ti n b i th ng cho ngh vi c th t n ng, t ngày 30/4 / 75, c cho nhân viên không b sa th i hay không xin ngh vi c.

- có bi n pháp "c m bán" mà không nghĩ gì t i nhu c u c a xí nghi p hay các nhu c u c a th tr ng.

- quy t đ nh "qu n lý" các xí nghi p mà ch nhân đã r i khò i n c Vi t Nam hay nh ng xí nghi p nào mà chánh quy n còn nghi ng v ch quy n th t s c a nh ng ng i ch nhân.- Không có m t kh năng nào đ nh p c ng hay xu t c ng.

- Thông tin và Liên c v i th gi i bên ngoài b co c m i ch còn có đ n báo. Đ ng th tín ch đ c thi t p i vào ngày 1 tháng 9, nh ng gi i h n không quá 500 gram. Chánh quy n m i ki m soát th t ch t ch và đ c đoán t t c các ngành kinh .

K t ngày 30 tháng 4, mà c ng s n gi i là "ngày gi i phóng", Ban Quân Qu n n m quy n ki m soát h u h t các xí nghi p; trong hai tháng, ho t đ ng chính y u c a h ch có thi t p các b n ki m kê t t c tài s n, b t đ ng s n và đ ng s n và các kho tàng hi n h u.

T ngày 1 tháng 7, có nh ng v "Giám Sát Trung ng" đ c đ t vào các xí nghi p. H là đ i bi u c a chánh quy n , v a là Giám Sát, ki m tra tài chánh, v a là cán b c a Chánh Ph , có đ y đ th m quy n đ u tra r ng rãi. T t c m i d ch v c a xí nghi p đ u ph i đ c "khán" qua và "ch p thu n" c a nh ng v Giám Sát n y.

Tuy nhiên ch nhân c a xí nghi p v n có n trách nhi m đ i v i xí nghi p, m c d u đã m t h t quy n hành.

Có nh ng công ty qu c doanh hay nh ng t ch c "bán chánh th c" đ c thành hình đ b o đ m vi c phân ph i hay bán ra h t m i s n ph m làm ra; các xí nghi p không đ c quy n t kh c d ch v c a nh ng t ch c đó. Giá c đ c chánh quy n đ n ph ng n đ nh, nh ng các n i mua tr ti n th t ch m tr . Có m t s c quan quân s ho c hành chánh đã đem bán i ngoài th tr ng t t c hay m t ph n hàng hóa mà h đã mua đ c c a các xí nghi p.

K ho ch s n xu t và nh ng s h ng d n đ u đ c các B Hà N i thi t p; không có m t c quan hành chánh kinh nào th t s có m t Sài Gòn

H u h t t t c d ch v xu t nh p c ng đ u ng ng h n. T t c nh ng giao d ch v i ngo i qu c đ c gi i h n trong vài chuy n hàng t v t do nh ng "qu c gia anh em" gi i t ng v i t cách nhân đ o (ng th c và x ng d u c a Liên Xô, đ ng c a Cuba v.v..)

Nh ng hi p c h u ngh và h p tác kinh t đ c ký v i Liên Xô, v i

Algérie, vớt Lybye và Irak đã đem chính quyền loan báo, nhưng nội dung không bao giờ đem tới. Úc Châu cũng như một số quốc gia Bắc Âu cũng có hàng loạt viện trợ kinh tế.

Có nhiều kho dự trữ hàng hóa coi như sẵn sàng đưa xuất khẩu, nhưng do vì chính quyền hoàn toàn không có đủ khả năng, nên số hàng hóa đó vẫn bị phong tỏa tại chỗ. Tất cả lại chia các xí nghiệp Pháp bị liên lạc trực tiếp. Không có một thị trường chính trị quốc tế nào đem đến lợi ích. Nhưng sự trợ giúp và những sự tìm kiếm đem lại nhiên đã làm cho các xí nghiệp Việt Nam và của Pháp không phân biệt, theo lệnh lãnh vực hoạt động, như những ngân hàng và những đơn vị liên lạc. Một số dịch vụ đem lại dành riêng cho chính quyền (thuê bao phòng nghỉ trên hàng hải và các phí cho tàu bè). Buôn bán qua dịch vụ nhập khẩu cũng thuộc về chính quyền của Nhà Nước. Không còn gì nghi ngờ là Hà Nội đã có vẻ chấp nhận duy trì những hoạt động kinh tế của người Pháp. Về thực tế Hà Nội xem ra rất là đơn giản: Vào năm 1954, tất cả mọi quy định của người Pháp ở Bắc Việt đều được thực hiện theo sự kiện Điện Biên Phủ. Năm 1975 ngày nay quy định của người Pháp chắc cũng sẽ bị một loạt Miền Nam Việt Nam sau ngày chiến thắng Sài Gòn. Chắc có một lý do tuyên bố chính thức nào đem lại loan báo theo chiều hướng này, nhưng các cán bộ cách mạng đã nhiều lần khoe khoang với cộng đồng Việt Nam về sự tình này.

Hầu hết các xí nghiệp Pháp đang lâm vào tình trạng sụp đổ phá sản, một vài trường hợp ngoại lệ được biết có được hoàn cảnh may mắn (còn tồn tại được nhờ nguyên liệu lúc một Miền Nam, hay xuất động nguyên liệu địa phương):

- tồn tại một trong kho đã cạn, chi tiêu quá cao mà thu thì không có gì, đã không nhận được tiền ngân hàng, mà còn phải hoàn trả các khoản cho vay của ngân hàng tại trường ngày một Miền Nam.

- Nguyên liệu tồn tại trên đất liền mà hoàn toàn không có khả năng thay thế trong tất cả trường hợp.

- Trường tiên là chính quyền quân sự, bây giờ có khi là chính quyền dân sự,

nh ng trong m i tr ng h p c hai đ u không chút quan tâm đ n t ng lai c a các xí nghi p. - Nghi p v bán s n ph m đã b t đ u đ c các t ch c "Bán-Chánh Ph " u ái lo ng h t giùm. - T t c các ch nhân xí nghi p đ u m t h t quy n quy t đ nh.

N u vì nh s khéo léo c a các v giám đ c và nh h có giúp đ qua l i gi a h v i nhau , nên ph n l n các xí nghi p ch a đóng c a, m t s khá l n công ty đã quy t đ nh cho h i h ng nhân viên ng i Pháp. Văn phòng và Ban Đ u Hành c a Phòng Th ng Mãi Pháp ch còn có 12 trên 32 ng i hi n di n tr c khi Sài Gòn b chi m đóng.

Các xí nghi p chi dùng t t c nh ng gì mà h hi n có; h u h t đ u b đ y vào tình th suy s p mà vì h còn c g ng gi cho xí nghi p không b phá s n nên tình tr ng tài chánh c a h càng ngày càng thêm bi đát. T bây gi là đã có m t s xí nghi p th y c n ph i đi đ n quy t đ nh đóng c a. Nh ng chánh quy n quân s đã ch ng nh ng không cho phép mà h còn b t bu c h ph i ti p t c tr l ng cho nhân viên c a h ; ngay nh chuy n cho ngh vi c t ng ph n cũng b c m. Và nh th là các giám đ c công ty, xí nghi p ng i Pháp đang tr thành nh ng "con tin" c a th thuy n.

Trên bình di n nhân viên, ng i Pháp m i đ ng c p đ u r t chán n n. T h n 4 tháng nay h không đ c ra kh i Sài Gòn và không nh n đ c th t báo chí nào h t. Tình tr ng sinh s ng c a h th t là r t khó khăn. Thu c men tìm không ra , và các b nh vi n thì cũng không có thu c. Không có m t quy t đ nh nào cho ngày t u tr ng. M i s liên l c v i chánh quy n đôi lúc không đ c nh n l m, và r t là khó khăn v i các y Ban cách m ng . Có quá nhi u chuy n t ch thu nhà c a. Không có m t s b o đ m nào đ tìm l i đ c căn nhà và bàn t gh c a mình lúc mình v ng m t, mà cũng không đ c phép g i hay mang theo nh ng v t đ ng cá nhân c a mình, n u có may m n đ c r i kh i Sài Gòn . Xin đ c m t chi u khán xu t c nh không có nghĩa là s có đ c m t ch trên phi c . Và có đ c m t ch trên chuy n bay không có nghĩa là vào đ c phi tr ng; đã có nhi u chuy n đi b h y b vào gi chót. Và c th h u h t ng i Pháp đ u mong m i đ c r i kh i Vi t Nam .

Do đó, gi đ c quy n l i kinh t c a ng i Pháp Vi t Nam qu là m t đi u quá không ch c ch n, vì nó tùy thu c hoàn toàn vào nh ng y u t chánh tr .

Nh ng ho t đ ng quan tr ng đã không còn n a; các ngân hàng b chi m h u và b t ch thu, các h ng b o kê đang n m ch đ "t gi i tán", chuy n ký g i tàu thuy n và môi gi i hàng h i đã b c m; nghi p v nh p c ng thì

cũng bị cấm, hàng xuất khẩu của các đơn vị liên bang "quản lý" (tạm gọi)
Nói một cách tổng quát thì tất cả những xí nghiệp (liên hiệp, hay trung bình)
đều có xem như bị tiêu tan trong một thời gian ngắn.
Những người đi di tản cho quyên góp kinh tế của người Pháp ở Việt Nam đã
một phần hy vọng đã rời khỏi Việt Nam hay đang cố gắng rời khỏi nơi đây.
Những biện pháp mới liên quan đến sự ra đi của những người có trách nhiệm
trong xí nghiệp đã biến họ thành những con tin trong tay chính quyền và
những Ủy Ban Cách mạng để phá hoại. Xí nghiệp thì bị cấm không cho
đóng cửa, mà nhân viên thì phải đi công tác trực tiếp!
Một sự tranh chấp rất nặng nề đang sắp diễn ra...

*Chú Thích:(1) Có một cuốn phim loạt đi kèm ảnh Phim mà vợ a k cho tôi nghe đã
đi kèm chi tiết sự kiện Tây Đức, cách đây 2 tháng.*